

تأثیر سبک زندگی و سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین

سالمندان (مورد مطالعه: سالمندان منطقه ۶ در سال ۱۴۰۰)

* سیدعطالله سینایی ** مهناز جلیلی *** فاطمه کمالخانی

* استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور تهران، ایران sinaee@pnu.ac.ir

** استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور تهران، ایران mahnazjalili@alumni.ut.ac.ir

*** کارشناس ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور، کرج، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۲۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۲

صص: ۱۲۴-۱۰۹

چکیده

سالمنندی یکی از دوران‌های زندگی هر انسانی است که بی‌شک بر بررسی رضایتمندی این دوران و مطالعه سرمایه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی موثر بر آن، برای هر جامعه ضروری است. هدف از این پژوهش، بررسی تأثیر سبک زندگی و سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان منطقه ۶ شهر تهران است که از نظریه انواع سرمایه‌ها و سبک زندگی بورديو، استفاده شده است. روش پژوهش، پیمایشی و ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه بود. جامعه آماری پژوهش حاضر، سالمندان منطقه ۶ شهر تهران در سال ۱۴۰۰ بودند که براساس فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب شدند تا بررسی شود که آیا بین سرمایه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سبک زندگی با رضایتمندی سالمندان شهر تهران، رابطه‌ای وجود دارد. ابزار گردآوری داده‌ها نیز پرسشنامه محقق ساخته بود. روایی ابزار تحقیق توسط روایی صوری و پایایی آن نیز توسط آلفای کرونباخ مطلوب ارزیابی گردید و تجزیه و تحلیل داده‌ها با رگرسیون چندمتغیره و نرم‌افزار SPSS انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، رگرسیون سرمایه اجتماعی با ۰/۶۸۷، اعتماد اجتماعی با ۰/۳۱۲، انسجام اجتماعی با ۰/۲۳۵، سبک زندگی با ۰/۱۶۸، بر رضایت از زندگی در بین سالمندان تأثیر مثبت دارد؛ نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان داد؛ سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، سبک زندگی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان تأثیر مثبت دارد.

واژه‌های کلیدی: رضایت از زندگی، سبک زندگی، سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی.

نوع مقاله: علمی

۱- مقدمه و طرح مساله

ایران جامعه‌ای در حال سالمند شدن است. در میان سیاست‌های اجتماعی در سطح خرد و کلان، بایستی متناسب با این سنین از جامعه، مورد تحول و بازبینی قرار گیرد. سالمندان از یکسو به دلیل کهولت سن و کاهش توانایی عملکردی و از سوی دیگر به این دلیل که یکی از آسیب‌پذیرترین قشرهای جامعه هستند، می‌بایست نیازهای آنان در ابعاد جسمی، اجتماعی و روانی ارزیابی و بررسی شود [۱۸]. سالمنندی یکی از دوران زندگی هر

انسانی است که از فرایند کودکی، نوجوانی و جوانی عبور کرده و به یک مرحله‌ای دیگر از زندگی قدم گذاشته است [۲۶]. شکل ماشینی زندگی کنونی، آپارتمان‌نشینی و فضای کوچک منازل، کاهش تعداد فرزندان، مهاجرت فرزندان به سایر کشورها و دور شدن آنان به هر شکل از والدین باعث می‌شود که سالمندان دچار معضلات و مشکلات تنهایی، افسردگی، اضطراب و درنهایت بیماری‌های جسمی و روانی شوند و این امر بر رضایت اجتماعی آن‌ها از زندگی و جامعه اثر می‌گذارد [۱۱].

روحي خود اهميت قائل هستند مي تواند رضاييت از زندگي بيشترى را تجربه نمايند [۲].

سبک زندگي را ميتوان در سه قالب زير تعريف کرد:

۱. نوع، روش، سبک اثاثيه (پيشين)، شکل دادن يا طراحي چيزي (مانند مويسر) يا شيء (مانند تکهاي از لباس يا اسباب و وسايل) تا به نظر جالب و جذاب آيد، كيفيت برتر در ظاهر، طراحي يا رفتار. تطابق با معيار شناخته شده [۸].

۲. شيوه و روش انجام چيزي خصوصاً شيوههايي که براي فرد، گروه از مردم، مکان يا دورههاي نوعي باشد. اجرا يا انجام اموري که تمايزدهنده فرد يا گروه يا سطح... خاصي باشد. نوع تصور و فرديتي که در افعال و سليقههاي شخص ارائه مي شود. شيوه بيان چيزي (در زبان يا هنر يا موسيقي يا...). که مشخصه فرد خاص يا گروه خاص يا مردم خاص يا دوره خاصي است. سليقه و زيبايي متمايز، سليقه عمومي در زمان خاص. طرز نگرش خاص فردي و سليقه که بيانگر و مميز راه زندگي است. شيوه انجام چيزي، خصوصاً راهي که نشاندهنده تاکيد بر طرز نگرش خاص يا مشخصه دوره معيني باشد [۸].

۳. خصوصاً در پوشيدن، مُد روز رايج، برتري مدگونه، سبک، مد زودگذر، هوس و ميل مفرط، عادت و مرسوم تجمل، زيادهروي يا ولخرجي.

در حال حاضر طبق آمار ۱۰ درصد جمعيت جامعه را سالمندان تشکيل مي دهند؛ اما به نظر مي رسد برنامه خاصي براي حضور پويا و مداوم اين قشر در جامعه وجود ندارد. نهادهاي متولي بهداشتي يا آموزشي يا نهادهاي محلي نظير شهرداري و حتي نهادهاي غيردولتي چندان فعاليت لازم براي آموزش سبک زندگي سالم ندارند؛ دولت براي اين قشر بسته هاي حمايتي جنسي، نقدي در نظر ندارد بسياري از اين سالمندان بعد از بازنشستگي هم به دنبال معيشت باشند و اساساً بازنشستگي براي اين گروه معنا ندارد اين موضوع سبب مي شود ارتباطات اين سالمندان هرروز گسيخته تر شده، سبک زندگي آن ها توام با استرس و فشار رواني شده و در نهايت نوعي گم گشتگي و حتي بي هويتي دوران سالمندي در اين سن براي آن روي مي دهد.

اغلب، رضاييت از زندگي سالمندان به طور جامع در اغلب پژوهشها مورد بررسي قرار نگرفته و اساساً پژوهشها

بسياري از مسائل و مشکلات اقتصادي بر سالمندان فشار روحي و رواني آورده و موجب مي شود چندان اين سالمندان نتوانند سبک زندگي سالم، ورزش محور و اجتماع مبنا را اختيار نمايند اين موضوع به همراه تنهائي که گريبانگر اين قشر است به همراه کاهش ارتباطات اجتماعي آنان مي تواند موجب کاهش اعتماد اجتماعي و افت سرمايه اجتماعي در بين سالمندان شوند [۱۶]. همچنين به علت تورم افسارگسيخته، بدتر شدن وضعيت معيشتي بسياري از سالمندان و بازنشستگان در ايران بسياري از روابط بين سالمندان با جامعه محلي رنگ مي بازد از يك سو سالمندان به علت مسائل مربوط به احساس امنيت اجتماعي چندان با جامعه محلي ارتباط برقرار نمي نمايند از سوي ديگر هم به علت انباشت مسائل و مشکلات اقتصادي کمتر رغبت به حضور در اجتماع محلي و توسعه تعاملات خود مي شوند بنا بر اين مشاهده مي شود سالمندان به علت فشارهاي اقتصادي مي توانند از دايره ارتباطات اجتماعي روزمره حذف شوند که مي تواند بسيار بر جامعه و خود آن ها صدمات جبران ناپذيري وارد سازند.

رضاييت از زندگي، بيانگر نگرش مثبت فرد نسبت به جهاني است که در آن زندگي مي کند و در واقع همان احساس خشنودي است که در پي دستيابي به آن است. سالمندان در دنياي مدرن، به دليل تراکم جمعيتي کلان شهرها، افزايش اختلال در ساختار خانواده و شکاف نسلي و مهاجرت و تغييرات سريع از گذر از دنياي سنتي به مدرن، سطح رضايتمندي کمتری را تجربه مي کنند. گاهي تنهائي و حسرت و گاهي شرايط اجتماعي زندگي بر اين امر اثرگذار شده است [۶].

رضاييت از زندگي متاثر از شرايط عيني زندگي و انتظارات فردي نيز است (هيدى و موفلز؛ ۲۰۱۶: ۷۰). در اين ميان سبک زندگي در بين سالمندان مي توان بر سطح رضاييت آن ها تاثيرگذار باشد. اگر سالمندان در سبک زندگي خود بيشتر به سمت ورزش، سبکهاي غذائي سالم، مشارکت اجتماعي پويا و اوقات فراغت مثبت و اثربخش حرکت کنند طبيعي است به علت پيوندهاي قوي که با جامعه برقرار مي کنند و به سلامت جسمي و

1. Heady and Muffels

اندیشمندان اجتماعی بوده و سبک زندگی و سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از عوامل تاثیرگذار بر آن، مورد تحقیق و پژوهش واقع شده است. در ادامه، نتایج این تحقیقات داخلی و خارجی ارائه شده است.

کوچانی اصفهانی و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان «بررسی رضایت از زندگی و سبک زندگی سلامت محور (مورد مطالعه: دانشجویان دختر دانشگاه تهران)» انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان داد؛ رضایت از زندگی روزمره، رضایت از سلامت فردی و رضایت از توانایی‌های فردی تأثیر مثبت و معناداری بر سبک زندگی سلامت محور دانشجویان دارد و مؤلفه‌های مذکور در مجموع ۳۵ درصد تغییرات سبک زندگی سلامت محور را تبیین می‌کنند.

محمدی‌مهر و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان «تأثیر آموزش مبتنی بر سبک زندگی سالم، بر شادکامی و رضایت از زندگی در سالمندان: کارآزمایی کنترل‌شده تصادفی» انجام دادند. نتایج نشان داد آموزش‌های سبک زندگی سالم بر شادکامی و رضایت از زندگی سالمندان تأثیر مثبت دارد.

رستمی و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی زوجین شهرستان دلفان)» انجام دادند. نتایج نشان داد؛ بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در بین زوجین شهرستان دلفان رابطه مثبت (مستقیم) وجود دارد.

عرب‌زاده و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان «پیش‌بینی رضایت از زندگی در دانشجویان براساس سبک زندگی اسلامی و هوش معنوی» انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که سبک زندگی اسلامی، هوش معنوی با رضایت از زندگی دانشجویان رابطه مثبت و معنادار دارند.

اسمعیلی و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان «پیش‌بینی خودکارآمدی و رضایت از زندگی دانش‌آموزان دبیرستانی بر اساس سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی» انجام دادند. یافته‌های این مطالعه بیانگر آن است که رفتارهای فرهنگی می‌تواند خودکارآمدی اجتماعی را به طور مثبت و معناداری پیش‌بینی کند و کالای فرهنگی و رفتارهای فرهنگی به طور مثبت و معنادار و اعتماد اجتماعی منفی و معنادار می‌توانند

درک واقعی از رضایت زندگی سالمندان و عوامل مؤثر بر آن ندارند. یکی دیگر از شکاف‌های نظری پژوهش‌ها عدم محور قرار دادن سبک زندگی در سالمندان است و و بررسی دقیقاً ابعاد و کارکردهای سبک زندگی سالم در بین سالمندان است؛ در بسیاری از پژوهش‌ها سبک زندگی سالمندان با سایر سنین یکسان پنداشته شده در حالی که وضعیت خاص سالمندان ایجاب می‌کند که عناصری از سبک زندگی در این قشر کم‌رنگ و عناصری دیگر پررنگ شوند همچنین نحوه استفاده از انواع عناصر سبک زندگی نیز مهم است که برای بسیاری از افراد سالمندان در این دوره بیشتر وقت‌گذرانی می‌کنند در حالی که شواهد نشان می‌دهد به علت داشتن اوقات فراغت بیشتر، برخی از سالمندان توانسته‌اند با ایده‌های جدید فرصت‌ها و توانمندی‌های جدیدی در حوزه کسب و کار را کشف نمایند. همچنین در اغلب پژوهش‌ها، سالمندان در این دوره سنی با جامعه محلی چندان ارتباط ندارند در حالی که اتفاقاً سالمندان می‌تواند سرمایه‌های اجتماعی جدیدی را می‌توانند تشکیل دهند و در بازتولید فرهنگ، ارزش‌های نسل بعدی مؤثر باشند. توجه به شکاف‌های نظری و خلأ-های پژوهشی سبب شد که پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سؤال باشد؛ سبک زندگی و سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان چه تاثیری دارد؟ چه نوع سبک زندگی به رضایت یا ناراضی‌تی سالمندان می‌گردد؟ لذا این تحقیق با هدف بررسی رابطه سبک زندگی و سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان منطقه ۶ شهر تهران انجام شده است.

۲- پیشینه تحقیق

رضایت از زندگی به معنی احساس فرد در مورد عملکرد و شرایط زندگی‌اش و یا به عبارت دیگر ارزیابی سلامت و بهزیستی‌اش است. رضایت از زندگی در سالمندان اهمیت زیادی دارد چرا که وجود اوقات فراغت و برخی از ناتوانی‌های ذهنی و جسمی باعث میشود که این گروه اغلب رضایت از زندگی چندان از وضعیت فردی نداشته باشند در کنار آن عوامل اجتماعی مؤثر بر رضایت از زندگی تعیین‌کننده است. در واقع، رضایت از زندگی در بین سالمندان را باید به عوامل متعددی نسبت داد. پدیده‌های اجتماعی، تحت تاثیر عوامل متعددی شکل گرفته و گسترش می‌یابند که رضایت از زندگی در سالمندان نیز به عنوان یک پدیده اجتماعی، مورد توجه

که "عادت‌های الکلی و دخانیات" دارند، از زندگی خود رضایت بیشتری دارند. از عوامل بررسی شده در رگرسیون لجستیک، رضایت از خواب تنها عاملی بود که با رضایت از زندگی ارتباط مثبت داشت.

[۲۱] پژوهشی با عنوان «سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در گروه‌های قدیمی روستایی چینی: آیا سن اهمیت دارد؟» انجام داد. نتایج نشان داد؛ اعتماد و حمایت از خانواده به طور معنی داری با رضایت از زندگی ارتباط داشتند، در حالی که عضویت اجتماعی به شدت با رضایت از زندگی ارتباط منفی داشت. در نهایت، بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در میان سالمندان چینی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

[۲۲] پژوهشی با عنوان «رضایت از زندگی و سرمایه اجتماعی سالمندان چینی» انجام دادند؛ این مطالعه پیمایشی با هدف بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی سالمندان بر رضایت از زندگی انجام شده است. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه در مورد رضایت از زندگی سالمندان نشان می‌دهد که تنها وضعیت سلامتی سالمندان از نظر آماری قابل توجه است. برعکس، سرمایه اجتماعی از نظر آماری چندین عامل قابل توجه در رضایت از زندگی آنها دارد. از بین مؤلفه‌های ساختاری سرمایه اجتماعی، مشارکت غیررسمی، مشارکت رسمی و شبکه‌های اجتماعی رسمی از نظر آماری بر رضایت از زندگی سالمندان معنی دار هستند. در میان عوامل شناختی سرمایه اجتماعی، هنجارهای متقابل و اعتماد بین فردی از نظر آماری از عوامل قابل توجه هستند.

وینتوا^۴ و همکاران (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان «سبک زندگی فعال به عنوان تعیین‌کننده رضایت از زندگی در بین دانشجویان دانشگاه» انجام دادند. نتایج نشان داد، دانش‌آموزان با سبک زندگی فعال در مقایسه با دانش‌آموزان با سبک زندگی غیرفعال سطح رضایت کلی زندگی را به طور قابل توجهی بالاتر نشان دادند.

[۲۰] پژوهشی با عنوان «تحلیل رابطه بین سبک زندگی و رضایت از زندگی با استفاده از مدل‌های پارامتری شفاف و غیرخطی» انجام دادند. نتایج بیش از ۱۰۰۰۰ نمونه

خودکارآمدی عاطفی را پیش‌بینی کنند. علاوه بر این، یافته‌های پژوهش نشان داد مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و کالای فرهنگی رابطه منفی و معناداری با رضایت از زندگی دارند.

[۱] پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی: شهروندان ۱۸-۶۵ سال شهر یاسوج)» انجام دادند. یافته‌ها نشان داد بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی با رضایت از زندگی همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد.

[۲۷] پژوهشی با عنوان «رابطه بین سرمایه اجتماعی و علائم افسردگی سالمندان در چین: نقش واسطه‌ای رضایت از زندگی» انجام دادند. نتایج نشان داد که تأثیر اعتماد بر علائم افسردگی به طور کامل با رضایت از زندگی واسطه بوده است. این مطالعه نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی تأثیر مثبتی بر علائم افسردگی در افراد مسن دارد.

[۲۴] پژوهشی با عنوان «سرمایه اجتماعی خانواده و رضایت از زندگی در میان افراد مسن که تنها در شهرهای چین زندگی می‌کنند: نقش تعدیل‌کننده کارکرد سلامت» انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که سلامت عملکرد بر ارتباط بین سرمایه اجتماعی خانواده و رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد. تعامل خانواده با رضایت از زندگی در افراد مسن بدون معلولیت که به تنهایی زندگی می‌کنند ارتباط مثبت دارد. سرمایه اجتماعی خانواده با رضایت از زندگی در بین معلولان رابطه مثبت داشت.

ژی^۳ و همکاران (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان «ویژگی‌های سبک زندگی سالمندان و سهم آنها در رضایت از زندگی: مطالعه موردی در جزیره هاینان» انجام دادند. نتایج نشان داد که زنان تمایل به زندگی طولانی‌تر از مردان دارند. بیشتر سبک‌های زندگی سالمندان از این حیث بود که آنها از یک رژیم غذایی سبک پیروی می‌کردند و سیگار نمی‌کشیدند و الکل نمی‌نوشیدند. سالمندان در شرایط جسمی بهتر، با ارزیابی بالاتری از خود و همچنین کسانی

4. Haimin
5. He
6. Kvintova
7. Gu and Wei

1. Sun
2. Lu
3. Zhe

(استونز) ۳۳۵: ۱۳۷۹،۱: بوربو با کاربرد مفهوم «فضای اجتماعی»

سبک‌های زندگی مختلف رانشان می‌دهد. فضای اجتماعی به این ترتیب ساخته می‌شود که عاملان و گروه‌های اجتماعی براساس حجم و میزان سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی با برخی افراد اشتراکاتی می‌یابند و با برخی دیگر فاصله پیدا می‌کنند (شالچی، ۱۳۸۶: ۹۸؛ بنابراین، فضای اجتماعی بر مبنای سرمایه ساخته می‌شود. هر قدر سرمایه فرد بیشتر باشد، در فضای اجتماعی در موقعیت بالاتری قرار می‌گیرد. بورديو استدلال می‌کند مردمی که به طور نزدیک در یک فضایی اجتماعی قرار دارند، دارای مشابهت‌هایی بسیار هستند؛ حتی اگر هرگز یکدیگر را ندیده باشند؛ به عبارت دیگر، مردمی که در فضای اجتماعی مشابهی قرار دارند، ذائقه‌های مشابه و سبک‌های زندگی مشابه دارند (ربانی، ۱۳۸۷: ۵۸). در واقع به ازای هر سطحی از موقعیت‌ها، سطحی از سبک زندگی‌ها و ذائقه‌ها وجود دارد که بر اثر شرایط اجتماعی مناسب با آن به وجود می‌آیند و به وسیله این سلیقه‌ها و ظرفیت تکثیرکننده آنها، مجموعه انتظام یافته‌های از ثروت‌ها و خصلت‌ها به وجود می‌آید که در درون خود از نوعی وحدت سیره‌ها برخوردارند. امروزه در آثار اندیشمندان علوم اجتماعی مفهوم سبک زندگی با توجه به تحولات نظام سرمایه‌داری غربی تغییرات عمده‌ای یافته است. به طوری که از الگوهای منزلتی که وابستگی تام و تمامی به مؤلفه‌های اقتصادی و ارزش‌های مادی و ثروت دارند و سبک زندگی را در طبقاتی مشخص مورد مطالعه قرار می‌دهند گرفته تا الگوهایی که مبتنی بر مولفه‌های مصرف کالاهای فرهنگی، هنری و نحوه گذران اوقات فراغت هستند و در قشرها و گروه‌های متفاوت اجتماعی گونه‌های متنوعی را به خود می‌گیرند سبک‌های زندگی گوناگون خلق می‌شوند که گاه به تعبیر «چنی» فراتر از مرزهای ملی حرکت می‌کند؛ بنابراین سبک‌های زندگی در این تعبیر از مشخصه‌های جوامع مدرن تلقی می‌شوند و کسانی که در این جوامع زندگی می‌کنند برای توصیف کنش و اعمال خود از این مفهوم بهره می‌گیرند. در واقع سبک زندگی الگوهایی برای رفتارهایی هستند که مردم را از هم متمایز می‌کنند.

سالمندی به عمر نزدیک به، یا بالاتر از، میانگین طول عمر بشر اشاره دارد و بنابراین بخش پایانی چرخه حیات انسان

بررسی شده نشان داد که بین سبک زندگی و رضایت از زندگی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

مروری بر تحقیقات صورت گرفته در سطح ملی و بین‌المللی نشان می‌دهد که ارتباط بین سبک زندگی و سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان در ایران و جهان مورد توجه بوده است، اما در تهران چنین مطالعه‌ای انجام نشده است. تحقیقات انجام شده در داخل و خارج از کشور نشان می‌دهد، ارتباط مثبت و معناداری بین سبک زندگی و سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان وجود دارد، با این وجود این تحقیقات تصویری کامل از عوامل موثر بر رضایت‌مندی سالمندان ارائه نمی‌کنند. مطالعه حاضر به شناخت ارتباط بین سبک زندگی و سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان شهر تهران می‌پردازد که به علت تحلیل سطوح جزئی این متغیرها، از ویژگی نوآورانه به ویژه در گستره داخلی بهره‌مند است.

در این راستا، با توجه به روند رو به گسترش سالمندی در ایران و در سراسر جهان و لزوم توجه به سالمندان و کاستی مطالعات اجتماعی در زمینه ارتباط بین سبک زندگی و سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان در شهر تهران، مطالعه کنونی، اهمیت و ضرورت بالایی دارد.

۳- مبانی نظری

در این تحقیق از دیدگاه‌های پیر بورديو در خصوص انواع سرمایه‌ها (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی) بهره گرفته شده است.

بورديو در تفسیر انواع سرمایه برای عوامل اجتماعی (انسان و یا نهاد اجتماعی زمینه قدرت) سیاست را از همه مهمتر می‌بیند، به ترتیبی که سلسله مراتب روابط قدرت و زمینه سیاسی، ساختار همه زمینه‌های دیگر را تعیین می‌کند. بورديو، همه انواع سرمایه را در شرایطی خاص قابل تبدیل به سرمایه اقتصادی می‌داند. نظام خوی و خصلتی که افراد کسب می‌کنند به موفقیت (موفقیت‌هایی) که در جامعه کسب می‌کنند بستگی دارد، یعنی وابسته به میزان بهره‌مندی از سرمایه است. از نظر بورديو، سرمایه هر گونه خاستگاه و سرچشمه در عرصه اجتماعی است که در توانایی فرد برای بهره‌مندی از منافع خاصی که در این صحنه حاصل می‌گردد، مؤثر واقع شود

اجتماعی^۸ و عناصر آن است [۱۲]. تعریف رایج سرمایه اجتماعی در جریان اصلی جامعه‌شناسی آمریکایی بویژه در روایت کارکردگرایانه آن عبارت است از روابط دو جانبه تعاملات و شبکه‌هایی که در میان گروه‌های انسانی پدیدار می‌گردند و سطح اعتمادی که در میان گروه و جماعت خاصی به عنوان پیامد تعهدات و هنجارهایی پیوسته با ساختار اجتماعی یافت می‌شود [۲۳].^۹ سرمایه اجتماعی، عبارت است از یک ظرفیت (جوهر اجتماعی) که هماهنگی و همکاری را در جامعه و گروه، تسهیل می‌کند. در واقع، می‌توان سرمایه اجتماعی را یک مفهوم مرکب که دارای سه بعد: ساختار، محتوا و کارکرد است، تلقی نمود که ساختار اجتماعی آن، همان شبکه ارتباطات اجتماعی است و محتوای آن، عبارت از اعتماد و هنجارهای اجتماعی است و کارکرد آن نیز همان عمل متقابل اجتماعی است [۷].

رابرت پاتنام^{۱۰} سرمایه اجتماعی را مجموعه اعتماد، هنجارها، و شبکه‌های پیوند که همکاری را برای سود متقابل سهیل می‌کند می‌داند که نتیجه آن انواع متفاوتی از کنش‌های جمعی است. او سه شاخص برای سرمایه اجتماعی در نظر می‌گیرد: آگاهی، مشارکت و نهادهای مدنی [۲۷].^{۱۱} به نظر کلمن^{۱۲} سرمایه اجتماعی شیئی واحد نیست، بلکه انواع چیزهای گوناگونی است که دو ویژگی مشترک دارد: اول همه آنها شامل جنبه‌ای از یک ساختار اجتماعی هستند، دوم کنش‌های معین افرادی که در درون یک ساختار قرار دارند را تسهیل می‌کنند. شکل معینی از سرمایه اجتماعی در تسهیل کنش معین ارزشمند بوده و ممکن است برای کنش‌های دیگر بی‌فایده یا کم‌فایده باشد [۲۸].^{۱۳} از دید فوکویاما سرمایه اجتماعی وجود مجموعه معینی از هنجارها یا ارزش‌های غیر رسمی است که اعضای گروهی که همکاری و تعاون میانشان مجاز است، در آن سهیم هستند [۱۴]. مشارکت در ارزش‌ها و هنجارها به خودی خود باعث تولید سرمایه اجتماعی نمی‌گردد، چرا که این ارزش‌ها و هنجارها ممکن

است. به عبارت بهتر، سالمندی را آغاز سن ۶۵ سالگی می‌دانند [۱۷]. استن هوپ^۱ و لانکستر^۲ در سال ۲۰۰۰ سالمندی را فرایند زوال کلیه سیستم‌های بدن و یا کلیه تغییراتی می‌دانند که بر اثر گذر زمان در فرد ایجاد می‌شود. همچنین راج^۳ در سال ۲۰۰۰ سالمندی را اینگونه تعریف می‌کند: فرد سالمند فردی است که سن ۶۰ سال و بالاتر داشته باشد، ضمن این که در وی تغییرات فیزیولوژیکی، روانی و اجتماعی ایجاد شده باشد [۲۵].

مفهوم رضایت از زندگی^۵ بعد ذهنی مفهوم کیفیت زندگی است که بطور کلی مبتنی بر درک فرد از وضعیت جسمی، روانی، اجتماعی و محیطی خود و احساسی رضایت مندی و شادمانی از بودن در این وضعیت می‌باشد. اولین بیان دقیق از کیفیت زندگی را، سازمان بهداشت جهانی ارائه داد. اما این سازه به طور جدی در اواخر دهه ۱۹۷۰ به عنوان بخشی از شاخص‌های زندگی اجتماعی پدیدار شد. سازمان بهداشت جهانی رضایت از زندگی را دریافت هر فرد از وضعیت زندگی‌اش با توجه به فرهنگ و نظام ارزشی که در آن زندگی می‌کند و ارتباط این دریافتها با اهداف و انتظارات، استانداردها و اولویت‌های مورد نظر فرد می‌داند [۵]. رضایت از زندگی یا رضایتمندی ادراک یا احساسی کلی مثبت در مورد کیفیت زندگی است [۱].

رضایت از زندگی بر حسب کارکرد انطباقی و یا از طریق تسلطی که فرد بر محیط دارد نیز تعریف می‌شود. یعنی هرچه تسلط فرد بر زندگی‌اش بیشتر باشد احساسی رضایت از زندگی در وی بیشتر خواهد بود. رضایت از زندگی با توانایی شخص جهت تسلط بر محیط همبستگی مثبت دارد و این الگو بر اساس فرضیه خود شکوفایی مطرح می‌شود. البته باید توجه داشت که محیط در اینجا نقشی حائز اهمیتی دارد [۲۱].

اساس و دوام هر جامعه‌ای در زندگی جمعی و اجتماعی است و مبنا و پایه این زندگی جمعی، وجود سرمایه

8. Social Capital

9. Lang , Fink

1. Robert Putnum

1 . Sun, Xiao, Lyu, Zhao 1

3 Coleman

4. Williams , Huggins , Thompson

1. StenHope

2. Lankster

3. Rach

4. Murphy

5. Life Saatisfaction

2. Quality of Life

7. Haimin

بورديو^۴ با نشان دادن اینکه سبک‌های زندگی محصول منش‌ها و خودمنش‌ها نیز تابعی از انواع تجربه‌ها و از جمله تجربه آموزش رسمی هستند، و بیان این نکته که الگوهای مصرف اصلی‌ترین بروز سبک‌های زندگی‌اند، ارتباط میان آموزش رسمی در ساختار سرمایه‌داری و بازتولید آن را تحلیل کرد [۴].

در نظریه بورديو سبک زندگی که شامل اعمال طبقه‌بندی شده و طبقه‌بندی کننده فرد در عرصه‌هایی چون تقسیم شبانه‌روز، نوع تفریحات و ورزش، شیوه معاشرت، ائائیه و خانه، آداب سخن‌گفتن و راه‌رفتن است، در واقع عینیت‌یافته و تجسم‌یافته ترجیحات افراد است. از یک سو، سبک‌های زندگی شیوه‌های مصرف عاملان اجتماعی‌ای است که دارای رتبه‌بندی‌های مختلفی از جهت‌شان و مشروعیت اجتماعی‌اند. این شیوه‌های مصرفی بازتاب نظام اجتماعی سلسله‌مراتبی است [۹].

از نظر بورديو، سرمایه هر گونه خاستگاه و سرچشمه در عرصه اجتماعی است که در توانایی فرد برای بهره‌مندی از منافع خاصی که در این صحنه حاصل می‌گردد، مؤثر واقع شود. بورديو معتقد سرمایه اجتماعی، حاصل از شبکه‌ای بادوام از روابط کمابیش نهادینه‌شده، آشنایی و شناخت متقابل یا به بیان دیگر عضویت در یک گروه است؛ اما سرمایه اجتماعی در فضای اجتماعی و میدان کنش فرد شکل می‌گیرد؛ هر قدر سرمایه فرد بیشتر باشد، در فضای اجتماعی در موقعیت بالاتری قرار می‌گیرد. در همین رابطه وی معتقد است سبک زندگی نیز اعمال طبقه‌بندی شده کنش اجتماعی فرد است که نشان‌دهنده موقعیت طبقاتی وی است. از نظر بورديو، مردمی که در فضای اجتماعی مشابهی قرار دارند، ذائقه‌های مشابه و سبک‌های زندگی مشابه دارند.

پژوهش حاضر بر مبنای نظریات گفته شده، به دنبال بررسی و آزمون فرضیه‌های رابطه میان سبک زندگی و سرمایه فرهنگی (سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی) و رضایت‌مندی سالمندان منطقه ۶ شهر تهران است.

است به هنجارها و ارزش‌های منتهی باشد [۳]. فوکویاما، سرمایه اجتماعی را «مجموعه هنجارهای سیستم‌های اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن سیستم گردیده و موجب پایین آمدن سطح هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌گردد». سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای موجود در سیستم اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه گردیده و موجب پایین آمدن سطح هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌گردد [۱۹]. از نظر بورديو (۱۹۸۵) سرمایه اجتماعی عبارت است از مجموعه‌ای از منابع بالفعل یا بالقوه، که بر اساس مالکیت یک شبکه بادوام از روابط کم و بیش نهادینه شده از آشنایی و شناخت متقابل و دو جانبه، پیوند یافته است. بورديو مفهوم سرمایه اجتماعی را در دهه ۷۰ و ۸۰ گسترش داد. مفهوم سرمایه اجتماعی در نظریه بورديو با تئوری طبقه وی ارتباط دارد [۱۳]. به نظر بورديو سرمایه شکل‌های متنوعی دارد: سرمایه اقتصادی (ثروت)، سرمایه فرهنگی (صلاحیت، دانش)، سرمایه نمادین (افتخار، پرستیژ) و سرمایه اجتماعی (پیوندهای اجتماعی و اعتماد). سرمایه اجتماعی جمع منابع واقعی یا بالقوه‌ای است که حاصل از شبکه‌ای بادوام از روابط کمابیش نهادینه‌شده، آشنایی و شناخت متقابل یا به بیان دیگر عضویت در یک گروه است [۱۵].

سبک زندگی، نوع، روش، سبک ائائیه، شکل‌دادن یا طراحی چیزی (مانند موی سر) یا شیء (مانند تکه‌ای از لباس یا اسباب و وسایل) تا به نظر جالب و جذاب آید، کیفیت برتر در ظاهر، طراحی یا رفتار. تطابق با معیار شناخته شده، شیوه‌های که برازنده و مناسب پنداشته می‌شود، خصوصاً در رفتار اجتماعی، زیبایی، ظرافت یا سهولت: شیوه یا تکنیک. نحوه عرضه، خصوصاً در موسیقی یا یکی از هنرهای زیبا را گویند [۱۰]. از دیدگاه زیمل^۵، سبک زندگی، کل به هم پیوسته صورت‌هایی است که افراد یک جامعه، مطابق انگیزه‌های درونی و سلاقی خودشان و به واسطه تلاشی که برای ایجاد توازن میان شخصیت ذهنی و زیست‌محیط عینی و انسانی‌شان به انجام می‌رسانند، برای زندگی خود بر می‌گزینند [۲۰].

5. Fukuyama
6. Argon-Koara
3. Georg Simmel

4. Pierre Bourdieu

جدول ۱. ضرایب آلفای کرونباخ متغیرها

متغیرها	ضریب آلفا
سرمایه اجتماعی	۰/۷۸۸
سرمایه فرهنگی	۰/۷۵۹
سرمایه اقتصادی	۰/۷۸۹
سبک زندگی	۰/۷۵۸
رضایتمندی	۰/۷۸۸

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

۴- روش تحقیق

در پژوهش حاضر از روش پیمایشی، برای بررسی فرضیه‌های رابطه میان میان سبک زندگی و سرمایه فرهنگی (سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی) و رضایتمندی سالمندان منطقه ۶ شهر تهران استفاده شد. جامعه آماری، شامل سالمندان منطقه ۶ شهر تهران در سال ۱۴۰۰ بودند. برای انتخاب حجم نمونه نیز در بین افراد جامعه آماری با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۶ نفر به عنوان نمونه اصلی پژوهش تعیین شده است. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بوده است که در این تحقیق برای تعیین پایایی ابزار سنجش از آزمون کرونباخ استفاده شد. ضرایب آلفای کرونباخ برای تمامی متغیرها بالای ۰,۷۰ برآورد شد که قابل قبول بود. ابزار اندازه‌گیری با تعریف عملیاتی و آلفای کرونباخ هرکدام در جدول ۱ آمده است، که نشان‌دهنده پایایی پرسشنامه طراحی شده می‌باشد. همچنین برای سنجش میزان اعتبار از پرسشنامه‌های استفاده شده در تحقیقات معتبر و مشابه استفاده شد و به منظور ارتقاء سطح اطمینان، از نظرات ۵ نفر از اساتید در این زمینه بهره‌گیری شده است. بدین ترتیب می‌توان گفت که ابزار سنجش پژوهش حاضر از قابلیت اعتماد یا پایایی لازم برخوردار است. برای بررسی فرضیه‌ها، ابتدا هر یک از سرمایه‌های فرهنگی سنجیده شده و سپس تأثیر آن بر متغیر رضایتمندی سالمندان بررسی می‌گردد. برای سنجش سرمایه فرهنگی از معرف‌های سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی و برای هر کدام ۵ شاخص استفاده شده است. در پژوهش حاضر بر مبنای روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای، پرسشنامه تکمیل شد. در نهایت، داده‌های پرسشنامه به وسیله نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها براساس رگرسیون چندمتغیره و با روش اینتر صورت گرفت.

۵- یافته‌ها

ابتدا نتایج توصیفی ارائه شده است و سپس با استفاده از تکنیک‌های آمار استنباطی، فرضیه‌ها مورد بررسی قرار گرفته‌اند. به لحاظ جنسیتی، ۶۰,۷ درصد از پاسخگویان معادل ۲۳۳ نفر زن و ۳۹,۳ درصد معادل ۱۵۱ نفر مرد بودند. از لحاظ سنی، پاسخگویان با محدوده سنی ۶۶-۷۰ سال با ۱۲۱ نفر و ۳۱,۵ درصد بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند و پاسخگویان ۷۱-۷۵ ساله نیز با ۱۰۷ نفر و ۲۷,۹ درصد رد رده دوم قرار دارند. در رده سوم به لحاظ فراوانی، پاسخگویان ۶۱-۶۵ ساله با ۲۰,۶ درصد و ۷۹ نفر قرار دارد و پاسخگویان بالای ۷۶ سال نیز با ۱۳,۵ درصد و ۵۲ نفر و در نهایت پاسخگویان ۶۰-۶۵ ساله با ۶,۵ درصد و ۲۵ نفر قرار دارند. از لحاظ تحصیلی، پاسخگویان دارای مدرک کاردانی با ۲۷,۳ درصد و ۱۰۵ نفر، دارندگان مدرک کارشناسی با ۲۵,۵ درصد و ۹۸ نفر و در نهایت دارندگان مدرک دیپلم با ۲۳,۲ درصد با فراوانی ۸۹ نفر به عنوان سه گروه تحصیلاتی با بیشترین فراوانی بودند. دارندگان مدرک کارشناسی‌ارشد با ۱۱,۲ درصد و ۴۳ نفر، دارندگان مدرک زیردیپلم با ۹,۱ درصد و ۳۵ نفر و دکتری نیز با ۳,۶ درصد و ۱۴ نفر در رده‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۲. توصیفی از ویژگی های جمعیت شناختی پاسخگویان

متغیر	رده	فراوانی	درصد	متغیر	رده	فراوانی	درصد		
جنس	مرد	زیر دیپلم	۱/۹	تحصیلات	زن	۳۵	۳۹/۳		
		دیپلم	۳۲/۲			۸۹	۱۵۱		
		فوق دیپلم	۲۷/۳			۱۰۵	۶۰/۷		
	درآمد	۳ تا ۲۵۰۰ میلیون تومان	لیسانس		۲۵/۵	سن	بیش از ۵ میلیون تومان	۹۸	۲۰/۳
			فوق لیسانس		۱۱/۲			۴۳	۲۳۳
			دکتری		۳/۶			۱۴	۷۸
	۳ تا ۲۵۰۰ میلیون تومان	۶۰	۶/۵	۲۵	۲۰/۳	۷۸	۲۰/۳		
		۶۱ تا ۶۵	۲۰/۶	۷۹	۳۰/۷	۱۱۸	۳۵۰۰ تا ۳۱۰۰		
		۶۶ تا ۷۰	۳۱/۵	۱۲۱	۲۲/۱	۸۵	۴ تا ۳۶۰۰		
		۷۱ تا ۷۵	۲۷/۹	۱۰۷	۱۹	۷۳	۴۵۰۰ تا ۴۱۰۰		
		بالای ۷۶	۱۳/۵	۵۲	۷/۸	۳۰			

دارند. سرمایه اجتماعی نیز با میانگین ۵۴,۲۵، با سه مؤلفه مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی دارای وضعیت مطلوب و مساعدی با بیشترین تاثیر بر متغیر رضایتمندی سالمندان می باشد. همچنین سبک زندگی با میانگین ۱۶,۵۸ تاثیرش در سطح متوسط به بالا است. بنابراین می توان گفت، تاثیر سبک زندگی و سرمایه فرهنگی بر رضایتمندی سالمندان در حد بالا قرار دارد.

در این تحقیق، برای دریافت نظرات پاسخگویان از ۲۵ گویه و از طیف لیکرت با پنج گزینه استفاده شده و از ۱ تا ۵ امتیازبندی شده است. بر این اساس، نمره ۵ بیانگر بالاترین میزان تاثیر و نمره ۱ بیانگر کمترین میزان تاثیر می باشد و نمره ۳ به بالا، نشان گر بالاتر از حد متوسط تاثیر است. نتایج آمار نشان می دهد، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی به ترتیب با میانگین ۱۶,۰۷۰ و ۱۷,۳۲ و ۱۶,۳۳ بر رضایتمندی سالمندان تاثیری بالاتر از حد متوسط

جدول ۳. توصیف متغیرهای تحقیق

متغیر	تعداد گویه	میانگین نظری	میانگین بدست آمده (نمره کل)	میانگین براساس طیف ۵۱	انحراف معیار
مشارکت اجتماعی	۵	۱۵	۷۰,۵۷۰,۱۶	۳,۳۴	۲,۲۸۸,۴۴
انسجام اجتماعی	۵	۱۵	۳۱۲۵,۱۷	۳,۴۶	۲,۱۵۸,۵۳
اعتماد اجتماعی	۵	۱۵	۱۶,۳۳۰,۲	۳,۲۶	۱,۵۳۶,۹
سرمایه اجتماعی	۱۵	۴۵	۵۴,۲۵۰,۰	۳,۶۱	۱۰,۷۴۰,۵
سبک زندگی	۵	۱۵	۱۶,۵۸۲,۳	۳,۳۱	۲,۲۳۰,۳۳
رضایتمندی	۵	۱۵	۱۵,۸۹۵,۶	۳,۱۷	۲,۳۳۵,۳۴

منظر بورديو، سرمایه اقتصادی یا ثروت مادی، در واقع قدرت پرداخت برای شکلی از سرمایه است که میتواند تبدیل به کالاهای مادی تبدیل شود. افراد با داشتن سرمایه اقتصادی می‌توانند کالاهای فرهنگی بیشتری را در اختیار داشته باشند و از امکانات تحصیلی و آموزشی بیشتری برخوردار شوند و از این طریق سرمایه فرهنگی خود را افزایش دهند. بدین طریق موقعیت افراد بر حسب حجم و نوع سرمایه آنها مشخص میشود و جایگاه آنان را ابتدا در خانواده و سپس در جامعه مشخص می‌سازد. شاید بتوان گفت با توجه به سطح متوسط و بالا بودن سرمایه اقتصادی سالمندان، این سرمایه اقتصادی برای سالمندان نوعی فراغت بال نیز به ارمغان می‌آورد این موضوع باعث میشود این سالمندان در انجمن‌های محلی یا تعاملات محلی نیز مشارکت کنند و موجب افزایش سرمایه اجتماعی شوند.

بین سبک زندگی سالم، شادکامی و رضایت از زندگی همبستگی زیاد و معنی داری وجود دارد. زیمل در این ارتباط معتقد است؛ سبک زندگی، تجسم تلاش انسان است برای یافتن ارزش‌های بنیادی یا به تعبیری فردیت برتر خود در فرهنگ عینی‌اش و شناساندن آن به دیگران». به عبارت دیگر انسان برای معنای مورد نظر خود (فردیت برتر) شکل (صورت)‌های رفتاری را بر می‌گزیند. از منظر بورديو، سبک‌های زندگی محصول منش‌ها و خودمنش‌ها نیز تابعی از انواع تجربه‌ها و از جمله تجربه آموزش رسمی هستند، و بیان این نکته که الگوهای مصرف اصلیت‌ترین بروز سبک‌های زندگی‌اند، ارتباط میان آموزش رسمی در ساختار سرمایه‌داری و بازتولید آن را تحلیل کرد. از نظریه بورديو سبک زندگی که شامل اعمال طبقه‌بندی شده و طبقه‌بندی‌کننده فرد در عرصه‌هایی چون تقسیم شبانه روز، نوع تفریحات و ورزش، شیوه معاشرت، اثاثیه و خانه، آداب سخن گفتن و راه رفتن است، در واقع عینیت‌یافته و تجسم‌یافته ترجیحات افراد است. از یک سو، سبک‌های زندگی شیوه‌های مصرف عاملان اجتماعی ای است که دارای رتبه‌بندی‌های مختلفی از جهت‌شان و مشروعیت اجتماعی‌اند. این شیوه‌های مصرفی بازتاب نظام اجتماعی سلسله مراتبی است.

نتایج نشان داد؛ ضریب همبستگی بین دو متغیر سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی هم مثبت ۰٫۶۸۷ و با شدت تقریباً قوی است؛ بنابراین بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی ارتباط معنی‌دار و مثبت برقرار است. در ارتباط با مولفه‌های سرمایه اجتماعی نیز همین وضعیت دیده می‌شود. ارتباط بین اعتماد اجتماعی و رضایت از زندگی نیز معنی‌دار، مثبت و با شدت ضعیف ($\text{sig}=0.000$, $r=0.312$) است. همچنین ارتباط بین مشارکت اجتماعی با رضایت از زندگی معنی‌دار، مثبت و با شدت ضعیف ($\text{sig}=0.000$, $r=0.235$) است. در نهایت، ارتباط بین انسجام اجتماعی با رضایت از زندگی معنی‌دار، مثبت و با شدت بسیار ضعیف ($\text{sig}=0.000$, $r=0.168$) است. در متغیر سبک زندگی نیز مشاهده می‌شود؛ ارتباط بین سبک زندگی با رضایت از زندگی معنی‌دار، مثبت و با شدت متوسط ($\text{sig}=0.000$, $r=0.0.574$) است. مجموعاً باید گفت هرچقدر سرمایه اجتماعی و سه مولفه آن شامل اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی در بین سالمندان افزایش می‌یابد، سطح رضایتمندی از زندگی نیز افزایش می‌یابد. همچنین هرچقدر سبک زندگی سالمندان سالم‌تر باشد سطح رضایت از زندگی نیز افزایش می‌یابد. در تبیین نتایج می‌توان گفت، سرمایه اجتماعی محصول نوعی سرمایه گذاری فردی یا جمعی، آگاهانه یا ناآگاهانه است که به دنبال تثبیت یا باز تولید آنگونه روابط اجتماعی است که مستقیماً در کوتاه مدت یا بلند مدت قابل استفاده هستند. بنظر میرسد سرمایه اجتماعی بین سالمندان در ارتباط با دوستان یا آشنایان به خوبی تثبیت شده است که بر سطح رضایت از زندگی آنان تأثیر مثبت دارد. سالمندان مورد تحقیق از دانش، اطلاعات و سواد کافی برخوردار هستند که این موضوع باعث شده که بتوانند با جامعه محلی ارتباط خوبی برقرار نمایند و از رسانه های نوین نیز استفاده کنند در واقع سرمایه فرهنگی این گروه برای آنها در این سن حالت توانمندکننده دارد.

از نظر بورديو، سرمایه اجتماعی به عنوان شبکه‌ای از روابط و دیعه‌ای طبیعی یا اجتماعی نیست، بلکه در طول زمان برای کسب آن باید تلاش کرد. سرمایه اقتصادی جزو سرمایه‌هایی است که قدرت مانور زیادی به گروهی نظیر سالمندان می‌دهند؛ داشتن سرمایه اقتصادی قوی بر بهبود کیفیت زندگی و سطح زندگی تأثیر مثبت دارد. از

جدول ۴. نتایج رگرسیون متغیر وابسته؛ رضایت از زندگی در بین سالمندان

متغیر پیش‌بین	R	R ²	sig	β	t	F	sig
سرمایه اجتماعی	۰,۶۸۷	۰,۴۷۲	۰,۰۰۰	۰,۶۸۷	۸,۲۵۳	۳۴۷۰,۶۶۶	۰,۰۰۰
اعتماد اجتماعی	۰,۳۱۲	۰,۰۹۷	۰,۰۰۰	۰,۳۱۲	۲,۹۹۷	۳۹۹,۹۳۴	۰,۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۰,۲۳۵	۰,۰۵۵	۰,۰۰۰	۰,۲۳۵	۲,۵۵۷	۱۳۶,۳۴۳	۰,۰۰۰
انسجام اجتماعی	۰,۱۶۸	۰,۰۲۸	۰,۰۰۰	۰,۱۶۸	۴,۳۵۲	۱۵۶,۲۵۸	۰,۰۰۰
سبک زندگی	۰,۵۷۴	۰,۳۳۰	۰,۰۰۰	۰,۵۷۴	۱۳,۷۱۰	۱۸۷,۹۶۱	۰,۰۰۰

در ارتباط با نتایج مربوط به رگرسیون نیز مشاهده می‌شود تأثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی معنی‌دار، و مثبت است و مقدار t نیز بزرگتر از ۱,۹۶ بدست آمده است ($t = 8.253$, $\text{sig} = 0.000$, $\beta = 0.687$) بنابراین سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان تأثیر مثبت دارد؛ به ازای یک واحد انحراف استاندارد افزایش در سرمایه اجتماعی سالمندان سطح رضایت از زندگی آن‌ها نیز ۰,۶۸۷ واحد انحراف استاندارد افزایش می‌یابد. در ارتباط با مولفه‌های سرمایه اجتماعی نیز همین وضعیت دیده می‌شود، به طوری که، تأثیر اعتماد اجتماعی بر رضایت از زندگی معنی‌دار، و مثبت است و مقدار t نیز بزرگتر از ۱,۹۶ است ($t = 2.997$, $\text{sig} = 0.000$, $\beta = 0.312$) تأثیر مشارکت اجتماعی بر رضایت از زندگی معنی‌دار، و مثبت است و مقدار t نیز بزرگتر از ۱,۹۶ است ($t = 2.557$, $\text{sig} = 0.000$, $\beta = 0.235$) تأثیر انسجام اجتماعی بر رضایت از زندگی معنی‌دار، و مثبت است و مقدار t نیز بزرگتر از ۱,۹۶ است ($t = 4.352$, $\text{sig} = 0.000$, $\beta = 0.168$) بنابراین انسجام اجتماعی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان تأثیر مثبت دارد؛ به ازای یک واحد انحراف استاندارد افزایش در انسجام اجتماعی سالمندان سطح رضایت از زندگی آن‌ها نیز ۰,۱۶۸ واحد انحراف استاندارد افزایش می‌یابد. در نهایت تأثیر متغیر سبک زندگی بر رضایت از زندگی است. تأثیر سبک زندگی بر رضایت از زندگی معنی‌دار، و مثبت است و مقدار t نیز بزرگتر از ۱,۹۶ است ($t = 13.710$, $\text{sig} = 0.000$, $\beta = 0.574$) بنابراین سبک زندگی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان تأثیر مثبت دارد؛ به ازای یک واحد انحراف استاندارد افزایش در سبک زندگی سالمندان

سطح رضایت از زندگی آن‌ها نیز ۰,۵۷۴ واحد انحراف استاندارد افزایش می‌یابد. براساس نتایج بدست آمده مشخص شد که بین سرمایه اجتماعی (اعتماد، مشارکت، انسجام) و رضایتمندی سالمندان ارتباط مثبت وجود دارد. مجموعاً براساس نتایج بدست آمده باید گفت سالمندان مورد تحقیق از سطوح بالایی از سرمایه اجتماعی و فرهنگی برخوردار بودند که این دو نوع سرمایه اجتماعی قابلیت تبدیل به سرمایه اقتصادی را نیز دارد همچنین سطح سرمایه اقتصادی و سبک زندگی سالمندان نیز کمی بیشتر از متوسط بود که نشان می‌دهد این سالمندان تاحدودی فراغت بال از مسائل مادی دارند و سبک زندگی سالمی را دنبال میکنند. در واقع افزایش شایع‌تر اجتماعی بین سالمندان منجر به مشارکت و انسجام اجتماعی می‌شود این مشارکت به ویژه در عرصه‌های فرهنگی قابل توجه است چرا که سرمایه فرهنگی از مشارکت در حوزه فرهنگی پدید می‌آید و تاحدودی نیز بستگی به علم، دانش، و مهارت سالمند دارد. اما مساله این جاست که تعامل و هم‌افزایی بین سرمایه اجتماعی و فرهنگی میتواند همدیگر را تقویت نماید و بر کیفیت زندگی و شادابی سالمندان تأثیرگذار باشد. در همین رابطه نبود دغدغه مالی بین سالمندان نیز در مشارکت اجتماعی و به ویژه اهمیت قائل شدن به اوقات فراغت و ورزش نیز مؤثر است بنابراین بنظر میرسد تمامی سالمندان مورد مطالعه از پیوندهای قوی اجتماعی و همیاری نیز برخوردار بودند. با توجه به این‌که میزان رضایتمندی در مطالعه حاضر و مطالعات دیگر در ایران و جهان متوسط رو به بالا است، باید تدابیری جهت رضایتمندی این رده سنی صورت گیرد. در این شرایط، باید عوامل مؤثر بر رضایتمندی سالمندان مانند سبک زندگی و سرمایه‌های فرهنگی مؤثر

بر رضایتمندی این رده سنی مشخص شود و برنامه‌ریزی‌های لازم در این زمینه انجام پذیرد.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش بر آن بود تا به مطالعه جامعه شناختی رابطه بین سرمایه اجتماعی و سبک زندگی در رضایتمندی سالمندان منطقه ۶ شهر تهران بپردازد. هر چند این تحقیق، در شهرهای دیگر ایران و حتی در جهان انجام شده است، اما بررسی رابطه ی بین سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، سبک زندگی بر رضایتمندی سالمندان شهر تهران، انجام نشده است. لذا انجام این مطالعه که در قالب پرسشنامه از طریق پیمایش انجام شد، بیانگر این مطلب است که بین سرمایه اجتماعی و سه مولفه آن؛ اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی و رضایت از زندگی در بین سالمندان ارتباط مستقیم و معناداری با یکدیگر وجود دارد. بدین معنی که با افزایش سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی سالمندان رضایتمندی آن‌ها نیز افزایش می‌یابد. بورديو معتقد است سرمایه فرهنگی قابل انتقال است به عنوان نمونه سالمندان مورد تحقیق در قالب دانش و اطلاعات عمومی میتوانند آن را به دیگران انتقال دهند و موجب افزایش آگاهی اجتماعی نیز شوند. همچنین این سرمایه میتواند برای صاحبش سرمایه اجتماعی نیز به ارمغان آورد مثلاً سالمندان دارای مدرک فوق لیسانس یا دکترا میتوانند در باشگاهها یا انجمنهایی با علایق مشترک گرد هم آیند و این تعامل می‌تواند سطوح اعتماد و مشارکت اجتماعی آنها را بالا ببرد. رضایتمندی از جمله مفاهیمی است که دارای ابعاد ذهنی و عینی است و شرایط اجتماعی اقتصادی و انتظارات افراد بر آن تأثیر دارد. همین موضوع در بین اقشار مختلف نیز اهمیت فراوانی دارد اما در بین سالمندان اهمیت مضاعفی دارد چرا که بعد از عمری کار و تلاش در دوره سالمندی نیازمند تامین نیازهای عاطفی اجتماعی خود هستند که در این زمینه شیوه درست زندگی و الگوهای سبک زندگی سلامت محور به همراه مشارکت و سرمایه اجتماعی می‌تواند سطح رضایت در بین سالمندان را تحت تأثیر قرار دهد.

در تبیین نتایج حاصل از این تحقیق، باید گفت، اساساً رضایت زندگی در سالمندان حالت ملموس و عینی دارد و بیشتر رضایتمندی حاصل ارتباطات اجتماعی و کیفیت

زندگی است زمانی که این ارتباطات گسترش یابد و سالمند بتواند در جامعه مشارکت موثری داشته باشد بهتر خواهد توانست رضایت را کسب نماید. در همین رابطه وجود اعتماد اجتماعی در روابط سالمند تعیین‌کننده است، چون منجر به ایجاد سرمایه اجتماعی می‌شود. همانطور که نتایج پژوهش رستمی و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد؛ بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی زوجین ارتباط مثبتی وجود دارد. و چون سرمایه اجتماعی و اعتماد همانند چسبی عمل می‌کند که سالمند را به جامعه و ارتباطات اجتماعی پیوند می‌دهد بنابراین سطح رضایتمندی زندگی بالا می‌رود.

در همین رابطه، یافته‌های تحقیق آذین و قایدگیوی (۱۳۹۶) را تأیید می‌کند که در پژوهش خود نتیجه گرفتند بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. از منظر کلمن سرمایه اجتماعی موجب تسهیل کنش‌های اجتماعی بین افراد می‌شود باتوجه به وجود سطح بالای سرمایه اجتماعی در بین سالمندان انتظار رضایت بیشتر از این گروه نیز بیهوده نیست. همچنین از دید فوکویاما سرمایه اجتماعی وجود مجموعه معینی از هنجارها یا ارزش‌های غیر رسمی است که اعضای گروهی که همکاری و تعاون میانشان مجاز است، در آن سهیم هستند. مشارکت در ارزش‌ها و هنجارها به خودی خود باعث تولید سرمایه اجتماعی نمی‌گردد، چرا که این ارزش‌ها و هنجارها ممکن است به هنجارها و ارزش‌های منتهی باشد.

نتایج این پژوهش با یافته پژوهش‌سان و همکاران (۲۰۲۰)، لئو و همکاران (۲۰۲۰)، هایمن و همکاران (۲۰۱۸) و هی و همکاران نیز همسو است که نشان دادند؛ بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در میان سالمندان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بورديو نیز معتقد است سرمایه اجتماعی محصول محصول سرمایه گذاری فردی اجتماعی برای تثبیت و بازتولید روابط مبتنی بر اعتماد و کارکردی است که به عینه در این پژوهش این مورد دیده شد.

از نتایج دیگر این تحقیق، متوجه شدیم، سبک زندگی بر رضایت از زندگی در بین سالمندان تأثیر مثبت دارد؛ در واقع سالمندانی که اغلب سبک زندگی سلامت محور نظیر ورزش کردن منظم و استفاده از غذاهای سالم، سطح رضایتمندی بیشتری دارند. از منظر بورديو، سرمایه

زیمل در این ارتباط معتقد است؛ سبک زندگی، تجسم تلاش انسان است برای یافتن ارزش‌های بنیادی یا به تعبیری فردیت برتر خود در فرهنگ عینیش و شناساندن آن به دیگران». به عبارت دیگر انسان برای معنای مورد نظر خود (فردیت برتر) شکل (صورت)‌های رفتاری‌ای را بر می‌گزیند.

این پژوهش به مانند سایر تحقیقات، دارای محدودیت‌هایی چون عدم اظهار نظر واقعی پاسخگویان به پرسشنامه‌ها، محدود بودن اجرای تحقیق در منطقه ۶ تهران، بدلیل هزینه زیاد تحقیقات گسترده‌تر بود. در نهایت، به برنامه‌ریزان و سیاستگذاران در حوزه رفاه رده سنی سالمندان، پیشنهاد می‌گردد که با توجه به رابطه مستقیم و معنادار سرمایه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و سبک زندگی با رضایتمندی سالمندان، از مؤسسات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهت اجرای برنامه‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای رده سنی سالمندان حمایت نمایند، زیرا می‌تواند گامی مؤثر در این راستا تلقی شود. همچنین توصیه می‌شود، آموزش‌های لازم برای سبک زندگی و نیازمندی‌های این رده سنی به افراد جامعه داشته باشند. با توجه به اهمیت موضوع رضایتمندی سالمندان، لازم است در شوراهای سیاست‌گذاری‌های کلان اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کارگروهی تخصصی با حضور متخصصان جامعه‌شناسی و سایر رشته‌های تخصصی تشکیل شود و تدابیر لازم جهت برنامه‌ریزی ویژه جهت رضایتمندی این رده سنی صورت بپذیرد.

اقتصادی یا ثروت مادی، در واقع قدرت پرداخت برای شکلی از سرمایه است که می‌تواند تبدیل به کالاهای مادی تبدیل شود. افراد با داشتن سرمایه اقتصادی می‌توانند کالاهای فرهنگی بیشتری را در اختیار داشته باشند و از امکانات تحصیلی و آموزشی بیشتری برخوردار شوند و از این طریق سرمایه فرهنگی خود را افزایش دهند. بدین طریق موقعیت افراد بر حسب حجم و نوع سرمایه آنها مشخص می‌شود و جایگاه آنان را ابتدا در خانواده و سپس در جامعه مشخص می‌سازد. این یافته، نتایج پژوهش کوچانی اصفهانی و همکاران (۱۳۹۸) و محمدی مهر و همکاران (۱۳۹۷) را تایید می‌کند. زیمل در این ارتباط معتقد است؛ سبک زندگی، تجسم تلاش انسان است برای یافتن ارزش‌های بنیادی یا به تعبیری فردیت برتر خود در فرهنگ عینیش و شناساندن آن به دیگران» است؛ در واقع سالمندانی که دارای سبک زندگی سلامت محور و معنی هستند نوعی هویت و عینیت جدید به زندگی خود می‌دهند که پیامد آن سطح رضایت بالاست.

همچنین نتایج این مطالعه، با یافته پژوهش دورقی و همایی (۱۳۹۵) همسو است که نشان دادند: بین متغیرهای سبک زندگی، امید به زندگی و معنای زندگی با رضایت از زندگی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. در یافته‌های همسوی دیگر نیز این یافته همسو با یافته‌های پژوهش ژوی و همکاران (۲۰۱۹)، وینتوا و همکاران (۲۰۱۶) و گو و وی (۲۰۱۶) است. از منظر بورديو، سبک‌های زندگی محصول منش‌ها و خودمنش‌ها نیز تابعی از انواع تجربه‌ها و از جمله تجربه آموزش رسمی و الگوهای مصرف هستند.

منابع

دومین کنگره بین‌المللی علوم انسانی، مطالعات فرهنگی، تهران.
 ۴. خسروی، مهدیه؛ شیخی، سعید؛ ناظری بافقی، الهه‌السادات (۱۳۹۹). نقش جوانان به عنوان سرمایه‌های انسانی و نیروی کار در پیشرفت و توسعه کشور، سیزدهمین کنگره ملی پیشگامان پیشرفت، تهران، مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.
 ۵. دهقان، کبری (۱۳۹۴). اثربخشی درمان مرور زندگی بر اضطراب مرگ و رضایت از زندگی زنان سالمند شهر تهران ۱۳۹۳ پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.

۱. آذین، احمد و قایدگیوی، فرود (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی: شهروندان ۱۸ تا ۶۵ سال شهر یاسوج)، هشتمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران.
 ۲. حسینی، فائق (۱۳۷۸). سبک زندگی، هویت و ارزش، سایت مرکز تحقیقات و مطالعات رسانه‌ای همشهری، فصلنامه پژوهش و سنجش، شماره ۱۴ و ۱۵.
 ۳. خالقی عباس آبادی، سمیرا و هاشمی رزینی، هادی (۱۳۹۶). رابطه ویژگی‌های شخصیتی کار آفرینانه با سرمایه اجتماعی و سرمایه روانشناختی مدیران اجرایی،

با نقش میانجی فعالیت‌های کارآفرینانه، همایش ملی کارآفرینی در بستر فناوری اطلاعات، بابلسر، دانشگاه مازندران.

۱۳. قنادی، نیلوفر (۱۳۹۸). تأثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد مالی از طریق فعالیت‌های کارآفرینی در شرکت‌های شهرک صنعتی مبارکه، کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری، اقتصاد و بانکداری در هزاره سوم، تهران، شرکت همایش آروین البرز.

۱۴. کلهری، شاهپور و مهدی حسین پور (۱۳۹۷). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر گرایش کارآفرینی با در نظر گرفتن نقش واسطه‌ای قابلیت‌های دینامیک، دومین کنفرانس بین‌المللی تحولات نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تهران، موسسه آموزش عالی علامه خویی (ره) شرکت بین‌المللی کوش.

۱۵. گهرکبودی، علی و کیاکجوری، کریم (۱۳۹۶). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد مالی شرکت‌های کشتیرانی با توجه به نقش تعدیل‌گری فعالیت‌های کارآفرینانه، دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و حسابداری، تهران.

۱۶. محمدی، اسفندیار و ملکشاهی نژاد، رائد و منصوری، خالق (۱۳۹۹). تأثیر سرمایه اجتماعی و فرهنگی بر توانمندسازی کارکنان (مورد مطالعه: کارکنان شهرداری ایلام)، همایش ملی بهبود و بازسازی سازمان و کسب و کار، تهران.

۱۷. محمودیان، حسین؛ کوششی، مجید؛ ترکشوند، محمد؛ رشوند، مرجان (۱۳۹۲). مطالعه ی تطبیقی ویژگی‌های اقتصادی اجتماعی و فرهنگی استان‌های کشور با تاکید بر شاخص‌های جمعیتی، تهران: سازمان ثبت احوال ایران.

۱۸. مزارعی، سیده مریم (۱۳۹۳). انسجام خانواده و سپردن سالمند به سرای سالمندان. پایان نامه کارشناسی‌ارشد. رشته علوم اجتماعی. دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم اجتماعی.

19. Argon Koara(2014). The effects of social capital on financial and non financial innovation and performance. The catalyzing effect of corporate entrepreneurship. Journal of Business Research 88(20): 234-246.

20. Gu Y. and Wei H.(2016). Analysis of the relationship between lifestyle and life

۶. دورقی، خدیجه و همایی، رضوان(۱۳۹۵). بررسی رابطه‌ی سبک‌های زندگی، امید به زندگی و معنای زندگی با رضایت از زندگی در مددکاران بهزیستی شهرستان آبادان، اولین همایش بین‌المللی افق‌های نوین در علوم انسانی، تهران.

۷. رجیبی فرجاد، حاجیه و معدن کار، رزیتا (۱۳۹۸). تأثیر سرمایه اجتماعی بر کارآفرینی سازمانی با نقش میانجی ظرفیت سازمانی (مورد مطالعه: شرکت بازرسی کیفیت و استاندارد).

۸. رحمانی فیروزجاه، علی؛ فاطمه باقری جامخانه و سید حسن رسولی (۱۳۹۹). بررسی تاثیرسبک زندگی خانوارها بر میزان مصرف آب شهرستان ساری، چهارمین مجمع توسعه فناوری و کنفرانس بین‌المللی یافته‌های نوین عمران معماری و صنعت ساختمان ایران (Ircivil 2019)، تهران دانشکده فنی سالن شهید چمران، دبیرخانه دائمی کنفرانس.

۹. رویین تن، محبوبه؛ زارعی، آمنه (۱۳۹۸). کندوکاو پنداره‌های ذهنی دانشجویان ساکن در سراهای دانشجویی، از زندگی در سرا: مورد مطالعه دانشجویان دختر سرای فرزندگان دانشگاه بوعلی سینا، اولین همایش زندگی دانشجویی فرصت‌ها و آسیب‌ها با تاکید بر دانشجویان ساکن سراهای (خوابگاه‌های) دانشجویی، همدان، دانشگاه بوعلی سینا.

۱۰. سبحانی، اسرافیل (۱۳۹۹). اخلاق اجتماعی و سبک زندگی، هفتمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم انسانی، مدیریت و کارآفرینی ایران، بصورت الکترونیکی، مرکز مطالعات و تحقیقات علوم و فنون بنیادین در جامعه موسسه آموزش عالی آل طه.

۱۱. شایگانی، فاطمه؛ هنرور، بهنام (۱۳۹۶). کیفیت زندگی سالمندان مراجعه کننده به مراکز بهداشتی دولتی تحت پوشش نظام مراقبت‌های ادغام یافته سالمندی، شهر شیراز، دومین کنگره ملی روان شناسی و آسیب‌های روانی اجتماعی، چابهار، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان شورای هماهنگی ستاد مبارزه با مواد مخدر استانداری استان سیستان و بلوچستان سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی چابهار و سایر دستگاه‌های علمی و اجرایی استان.

۱۲. غیاث، مجید؛ الهام بیگی و پگاه اسدی اوف (۱۳۹۸). بررسی تأثیر سرمایه‌های اجتماعی بر عملکرد مالی سازمان

the moderating role of functional health, *Aging & Mental Health*.12(4): 132-145.

25. Murphy, Michael(2017). Demographic determinants of population aging in Europe since 1850. *Population and Development Review*, vol. 43, Issue No. 2, pp. 257-283.

26. Peng, Y., & Lin, T.(2018). Social capital and preventive care use among the elderly under Taiwan's National Health Insurance. *Archives of gerontology and geriatrics*, 75, 28-36.

27. Sun J, Xiao T, Lyu S, Zhao R.(2020). The Relationship between Social Capital and Depressive Symptoms among the Elderly in China: The Mediating Role of Life Satisfaction. *Risk Manage Health Policy*.13(3):205-213 .

28. Williams, Nick, Robert Huggins, Piers Thompson(2017). Social Capital and Entrepreneurship: Does the Relationship Hold in Deprived Urban Neighborhoods? *48(4)*. 8-28.

satisfaction using transparent and nonlinear parametric models," 2016 22nd International Conference on Automation and Computing(ICAC), Colchester. 7(6): 54-59.

21. Haimin Pan (2018). Social Capital and Life Satisfaction across Older Rural Chinese Groups: Does Age Matter? *Social Work*. 63(1):75-84.

22. HE, Xinyu & LEE, Sungkee & Lee, Sunwoo.(2017). Life Satisfaction and Social Capital of the Chinese Elderly. *Asian Journal of Human Services*. 13(12): 46-62.

23. Lang Richard, Fink Matthias(2019). Rural social entrepreneurship: The role of social capital within and across institutional levels. *Journal of Rural Studies*. 70.

24. Lu Nan., Spencer, Margaret., Sun, Qian., Vivian W. Q. Lou(2020) Family social capital and life satisfaction among older adults living alone in urban China:

